

Exception [İstisna] – Sırbistan’da Genç Kosovalı Sanatçılar Sergisi Vakası

Jelena Vesić, Dušan Grlja, Vladimir Jerić Vlidi

Bu bölümde *Exception – Contemporary art scene of Prishtina* [İstisna – Priştine Güncel Sanat Sahnesi] başlıklı sergi ve bu serginin Şubat 2008’de Belgrad’da vahşi bir biçimde açılma(ma)sı “vakası” ele alınıyor. Sergiyle aşağı yukarı aynı zamanlarda yerel Kosova liderliğinin Sırbistan’dan bağımsızlığını ilan etmesinden hemen önce ve sonrasında patlak veren kitlesel siyasi fırtınanın gölgesinde kalan bu olay, Belgrad’ın “eleştirel sanat ve aktivizm sahnesi” diye tanımlayabileceğimiz çevrelerde bir dizi mitsel yanamlar kazandı. Bu bölüme aldığımız üç metnin amacı, böyle bir olayın ortaya çıkmasına katkıda bulunan koşulları ve kümelenmeleri incelemek, tüm bu olanların tam olarak ne anlama geldiğini anlamaya çalışmak ve doğurduğu sonuçları analiz etmek. Yayımlanmasının hemen ardından çeyrek milyon defa tıklanan [bu video klibin](#) şu anda eski Yugoslavya diye bilinen bölgede yaşayan çağdaş toplumların içinde bulunduğu koşullar hakkında çok şey söylediği kanaatindeyiz (bu videonun yeni bir versiyonunu [buraya](#) yeniden yükledik. Burada, yaratıcısının bir nevi savunmasını yapan bir açıklamanın İngilizce çevirisi bulunuyor. Bu metni okumak için “more info”ya tıklayın.) Videoda bulunan tek tük konuşmalar Sırpça, fakat görüntülerin oradaki toplumsal gerilimi ve “geçiş halindeki bir toplum”un çözümsüz bulmacası ile günümüzün küresel kapitalizminin “periferi”si olarak algılanan şeyi “normalize” eden bir araç olarak “kimlik politikaları”nin kararsızlığı içine sıkışmış “küçük bireyin” çaresiz konumunu anlatmaya yettiğine inanıyoruz.

Aşağıda, bu sergiyi çevreleyen olayların bir kronolojisini ve konuyla ilgili “İstisna vakası”nın ardından yapılan kimi tartışmalara verilen tepkileri de içeren bazı linkler bulabilirsiniz.

Jelena Vesić, Dušan Grlja ve Vladimir Jerić Vlidi

- [“Sergileme Politikaları ve Güncel Sanatta Ulusal Temsilin Sorunları”](#)
Jelena Vesić
- [“Dört Perde ve Bir Çift Çorap”](#)
Vladimir Jerić Vlidi
- [“İstisna ve Olağanüstü Hal”](#)
Dušan Grlja

Olayların Kronolojisi:

Hazırlayan: Marko Miletić

22 Ocak 2008

Belgrad’dan *Kontekst* ve Novi Sad’dan *Napon* adlı STK’ların düzenlediği *İstisna – Priştine Güncel Sanat Sahnesi* adlı serginin Novi Sad Voyvodina Çağdaş Sanat Müzesi’nde açılışı

25 Ocak 2008

Sırbistan Demokratik Partisi (DSS) ile Sırbistan Sosyalist Partisi’nin (SPS) belediye komitelerinin yanı sıra Kosova’dan Atılan ve Tahliye Edilen Sırplar Derneği, Belediye yetkililerinin sergiyi kapatmalarını talep ediyor, yoksa medyada da duyurmuş oldukları gibi sergiyi kendilerinin kapatacağını bildiriyorlar. Aynı gün Dren Maliqi’nin *Face to Face* [Yüz Yüze] adlı işi pek çok medya organında manipülasyon aracı olarak kullanılıyor.

3 Şubat 2008

Başkanlık seçimlerinin ikinci turu yapılıyor. Demokratik Partinin (DS) adayı Boris Tadić seçiliyor.

6 Şubat 2008

İstisna sergisi, Belgrad’daki *Kontekst* Galerisi’ne taşınıyor. Aşırı sağcı *Otečestveni pokret Obraz* [Vatansever Hareketin Onuru] tüm vatanseverlere serginin açılmasını engellemek üzere web sitesinden ve çeşitli günlük gazetelerden çağrı yapıyor.

7 Şubat 2008

3 pm: Polis, sergi organizatörlerini, pek çok aşırı grubun sergiyi basıp açılışı engelleyeceklerini ilan ettiklerini söyleyerek uyarıyor.

6 pm: Sivil kıyafetler içinde birkaç düzine polis galeriye ve çevre sokaklara geliyor.

6.15 pm: Çevre sokaklara, aşırı grupların galeriye yaklaşmalarını ve girmelerini engellemek üzere polis kordonları kuruluyor.

6.40 pm: Kimliği belirlenemeyen bir kişi, galeriye girmeyi ve Dren Maliqi’nin Adem Jashari’yi resmeden işinin bazı kısımlarını yırtmayı başarıyor. Suç ortağı eserin tamamını parçalayarak görevi tamamlıyor.

6.50 pm: Organizatörler, parçalara ayrılmış işi olduğu yerde bırakarak açılışa devam etme kararı alıyorlar.

7.05 pm: Açılış konuşmaları başlıyor. Küratörlerin ilk birkaç cümlesin ardından orada bulunan aynı zamanda bir ressam ve Sırp Sanat ve Bilim Akademisi üyesi bir “vatansever” elinde tuttuğu taşı sallayarak organizatörlere hakaret ediyor ve konuşmayı kesiyor. Ona birkaç kişi katılıyor, aralarında yanında iki çocuğu olan bir kadın var, çocuklarını “terörist Şiptar sanatına” tükürmeleri için oraya getirmiş.

7.15 pm: Organizatörler polisin, açılışa devam edebilmeleri için müdahale etmesini istiyor. Olayda yetkili polis memuru insanların ifade özgürlüklerin kısıtlayamayacaklarını söylüyor.

7.20 pm: Polis organizatörlere açılışı durdurmalarını, zira artık etkinliğin güvenliğini sağlayamayacaklarını söylüyor.

Daha sonra 11 pm’e kadar: Organizatörler ve sergiyi görmeye gelenlerin bir kısmı bu olaydan etkilenerek *Center for Cultural Decontamination* [Kültürel Arınma Merkezi] adlı merkezde bir araya geliyor ve *Workers in Culture (RUK)* [Kültür İşçileri] adlı bir grup kurarak serginin tekrardan açılabilmesi için kamuya açık bir mücadele başlatma kararı alıyorlar.

8 Şubat 2008

6 pm: *Kontekst* Galerisi’nin cam kapısı ve galerinin tabelası kırılıyor. Polis organizatörlere, güvenlik gerekçesiyle o gece galeriden sanat işlerini kaldırmalarını tavsiye ediyor.

11 Şubat 2008

3 pm: Belgrad Üniversitesi’nden öğrenciler *Avrupa’nın Alternatifi Yok* adlı bir protesto organize ediyorlar. Hükümet AB üyelik anlaşmasını imzalamazsa, Sırbistan Başbakanı Vojislav Koštunica’nın istifa etmesini istiyorlar.

13 Şubat 2008

12 am: RUK, Belgrad Medya Merkezi’nde, *İstisna* sergisinin açılışını engelleyen şiddet olaylarıyla ilgili bir basın toplantısı düzenliyor.

17 Şubat 2008

12 am: Kosova Parlamentosu’nun özel bir oturumunda Bağımsızlık Bildirgesi ilan ediliyor.
7 pm: Fanatik gruplar Belgrad’da olay çıkarıyor, ABD, Slovenya büyükelçilikleri ile Liberal Demokrat Parti’nin (LDP) bürolarına ve McDonalds restoranlarına saldırıyorlar. Pek çok gazeteci saldırıya uğruyor, dayak yiyor, otuzun üzerinde kişi yaralanıyor. Polis olaylara gecikerek müdahale ediyor.

20 Şubat 2008

Avrupa’nın Alternatifi Yok başlıklı panel Belgrad Medya Merkezi’nde yapılıyor. Çoğu Belgrad Üniversitesi profesörlerinden oluşan konuşmacılara, faşist örgüt taraftarları sözlü saldırılarda bulunuyor.

21 Şubat 2008

Belgrad’da, *Kosova Sırbistan’dır* başlıklı gösteriler düzenleniyor. Gösteriler sırasında ve sonrasında aşırı sağcı fanatik gruplar ABD büyükelçiliği ile McDonalds restoranlarını ateşe veriyor, Hırvatistan, Türkiye ve Almanya büyükelçiliklerinin yanı sıra bazı yabancı bankaların bürolarını yıkıyorlar. Pek çok gazeteci dövülüyor, bazı dükkânlar yağmalanıyor. İki yüzün üstünde kişi yaralanıyor. Bir kişinin öldüğü teyit ediliyor. Polis gecikerek müdahale ediyor.

28 Şubat 2008

Polis, öğrencilerin *Avrupa’nın Alternatifi Yok* hareketinin düzenlediği *Avrupa’ya Açılan Bir Pencere* adlı toplantıyı yasaklıyor. Bu yasaklamanın ardından bu harekete bağlı bazı kişiler, Slovenya büyükelçisiyle beraber, Slovenya büyükelçiliğinin kırılan camın yerine yenisini takıyorlar.

7 Mart 2008

Polis, öğrencilerin *Avrupa’nın Alternatifi Yok* hareketi tarafından organize edilen *Bir Başbakan Aranıyor* adlı eylemini yasaklıyor.

8 Mart 2008

Polis, *Siyahlı Kadınlar* adlı STK’nın organize ettiği halka açık Uluslararası Kadın Günü’nü yasaklıyor.
4 pm: Sırbistan Başbakanı Vojislav Koštunica bir basın toplantısı düzenleyerek Kosova ve Avrupa ile bütünleşme konularında iktidardaki koalisyonda bir fikir birliği kalmadığını ilan ediyor ve 5 Mayıs 2008’de erken seçim yapılacağını duyuruyor.

7th of February [7 Şubat] gazetesinden çevrilmiştir, s.9

http://radniciukulturi.net/files/7februar_Glasilo%20Radnika%20u%20kulturi.pdf

1. "Exception - Contemporary art scene of Prishtina" sergi kataloğu:
http://www.kontekstgalerija.org/pdf_08/odstupanje.pdf
2. RUK! açıklaması:
<http://radniciukulturi.net/ruk>
3. RUK! gazetesi:
http://radniciukulturi.net/files/7februar_Glasilo%20Radnika%20u%20kulturi.pdf
4. *Reartikulacija* dergisinde çıkan serginin kapatılmasıyla ilgili tepkiler :
http://www.reartikulacija.org/RE3/ENG/stateofexception3_ENG_excep.html
5. *Rekapitulacija*
<http://www.msuv.org/publications/rekapitulacija2008/rekapitulacija2008.pdf>
6. Kontekst arşivi 06/07/08
http://www.kontekstgalerija.org/pdf_08/KontekstArhiva.pdf
7. 'Exception: Contemporary Art Scene of Prishtina' sergisinin basılması – iki görgü tanığı anlatıyor – Jelena ve Vlidi'nin blog yazıları
<http://www.labforculture.org/en/members/jelena-vesic/blog/the-interruption-of-the-exhibition-%27exception-contemporary-art-scene-from-prishtina%27-two-eyewitness-account-part-i>
8. Alkatraz Galerisi'ndeki tartışma:
http://www.kudmreza.org/alkatraz/arhiv/razstave/2008_04a_eng_kontekst.html
9. "Force of trauma", Sezgin Boynik'in bir metni
<http://victims.labforculture.org/site/texts/force-of-trauma>
10. Adem Jashari'nin Priştine'deki 12 metre uzunluğundaki imgesi üzerine:
<http://www.bookcase.com/~claudia/mt/archives/000812.html>

Sergi ile ilgili yazılar:

1. <http://www.cunerview.net/index.php/Artists-Reviews/Belgrade-Exhibition-EXCEPTION-forced-to-close-before-opening.html>
2. http://www.newkosovareport.com/index2.php?option=com_content&task=view&id=518&pop=1&page=75&Itemid=39
3. <http://www.reuters.com/article/entertainmentNews/idUSL0716728920080207>
4. <http://www.osservatoriobalcani.org/article/articleview/9779/1/407>
5. <http://www.ecopolis.org/statement-of-support-for-artists-of-the-exhibition-exception-contemporary-art-scene-from-prishtina/>
6. <http://www.juliagorin.com/wordpress/?m=200902>

İngilizceden çeviren: Çiçek Öztek